



محمد جعفر یگلو
خبرنگار گروه تاریخ

در تیر ماه ۱۳۷۸، طرحی با عنوان اصلاحیه قانون مطبوعات به تصویب کمیسیون فرهنگی مجلس پنجم رسید. به دنبال آن روزنامه‌های سلام در ۱۵ تیر ۷۸، سند محرمانه‌ای منتسب به وزارت اطلاعات را منتشر کرد. در پی این اقدام، وزارت اطلاعات و برخی نمایندگان مجلس شکایتی را علیه روزنامه «سلام» تنظیم کرده و از قوه قضائیه خواستند عاملان این اقدام را مورد پیگرد و مجازات قرار دهند؛ به این ترتیب روزنامه «سلام» از سوی دادگاه ویژه روحانیت توقیف شد. پس از توقیف سلام، روزنامه‌های موسوم به زنجیره‌ای به صورت هماهنگ، تعطیلی این روزنامه را مهم‌ترین سوزه خبری خود قرار داده و به هشدار و تهدید روی آوردند. این جریانات به حادثه ۱۸ تیر در کوی دانشگاه ختم شد. در حالی که دامنه اغتشاشات گسترده‌تر می‌شد، مردم با روشن‌گرایی‌های رهبر معظم انقلاب، وارد صحنه شده و به حمایت از نظام پرداختند.

رهبر معظم انقلاب در ۲۱ تیر ۷۸ فرمودند: «به ملت ایران هم عرض می‌کنم: ای ملت بزرگ و شجاع که ۲۰ سال است دشمنی را که انقلاب از این کشور بیرون راند، با قدرت پشت در نگه داشتید و نگذاشتید که این دشمن از هیچ منفذی وارد شود؛ به‌هوش باشید. این معنای حرف‌های مکرری است که من در این چند سال به ملت ایران و به مسئولان عرض کرده‌ام که دشمن درصدد نفوذ است. هر پنجره‌ای پیدا کند، وارد خواهد شد؛ هوشیاری‌تان را بیشتر کنید. دشمن، امنیت ملی ما را هدف

ذره‌بین

ذره‌بین «فرهنگستان» روی وقایع ۱۸ تیر ۷۸

درس تاریخ برای شکل‌های دانشجویی

گروه تاریخ تشکل‌های دانشجویی و به‌طور کلی جنبش دانشجویی همواره باید مستقل بماند و نیاید پیاده‌نظام احزاب و دولت‌های مستقر باشد تا از این گذرگاه بتواند درد مردم را در فضای مطالبه‌گری و علمی پیگیری کند و اتاق شیشه‌ای مطلوبی را بین مردم و مسئولان بسازد.

یکی از وقایعی که در تاریخ می‌تواند برای تشکل‌های دانشجویی درس عبرت باشد وقایع کوی دانشگاه در ۱۸ تیرماه ۱۳۷۸ است. وقایعی که نشان داد برخی تشکل‌هایی دانشجویی علی‌رغم ویتروینی که از استقلال ساخته بودند کاملاً در جهت اهداف گروه‌های سیاسی به میدان آمدند و نقش آفرینی کردند. احمد تقی‌ب زاده، استاد دانشگاه تهران طی گفت‌وگویی با خبرنگارنامه دانشجویان ایران در این باره می‌گوید: «بعد از انقلاب فرهنگی این فعالیت‌ها کم شد و بعد از آن هم ما هرچه دیدیم در واقع نوعی سوءاستفاده از دانشجویان و احساسات دانشجویان بود. از آنها به بهانه‌های مختلف سوءاستفاده می‌کردند. در همین سال ۷۸ بسته شدن روزنامه سلام باعث شد

رویداد

تحلیل دبیر وقت شورای عالی امنیت ملی از وقایع کوی دانشگاه

سخنرانی حسن روحانی در ۲۳ تیر ۷۸

گروه تاریخ به دنبال وقایع تیرماه ۷۸ و اغتشاشات کوی دانشگاه، حسن روحانی، دبیر وقت شورای امنیت ملی در اجتماع مردم تهران در ۲۳ تیر به عنوان سخنران مراسم به تشریح اهداف و سرانجام دشمنان و معاندان پرداخت. وی با اشاره به نقشه‌های دشمن برای براندازی نظام گفت: «دشمنان به کمین نشسته، دشمنان فرصت‌طلب که نه ربطی به دانشگاه دارند و نه ارتباطی به دانشجویان عزیز دارند، در کنار حرکت دانشجویی، می‌خواستند سوءاستفاده کنند و متأسفانه موفق به سوءاستفاده هم شدند. افراد شرور، افراد وابسته به گروه‌های

سیاسی ورشکسته و منزوی در جامعه ما، مزدوران و وابستگان به قدرت‌های خارجی از این فرصت خواستند سوءاستفاده کنند، البته این گروه‌ها ماه‌ها در انتظار یک فرصت مناسب بودند و فکر کردند این فرصت برای قطع فرصت مناسبی برای اهداف شوم و تولید آنهاست. دبیر وقت شورای عالی امنیت ملی اظهار داشت: «ولایت،

مهم‌ترین رکن حکومت و نظام ما در قانون اساسی کشور ما است. اهانت به این رکن، اهانت به قانون اساسی است. اهانت به قانونگزاری است و اهانت به همه ارزش‌های انقلابی است. اگر منع مسئولان نبود مردم ما، جوانان مسلمان، غیور و انقلابی ما با این عناصر اوپاش به شدیدترین وجه برخورد می‌کردند و آنها را به‌وسای اعمال‌شان می‌رسانند.»

حسن روحانی درباره برخورد با این عناصر گفت: «عناصر دستور قاطع داده شد، دیروز غروب دستور قاطع صادر شد تا هر گونه حرکت این عناصر فرصت‌طلب، هر کجا که باشد با شدت و با قاطعیت

بازخوانی «فرهنگستان» از وقایع ۱۸ تیر ۷۸

وقتی مردم به میدان آمدند



حضور گسترده مردم در راهپیمایی ۲۳ تیر ۷۸

گرفته است. امنیت ملی برای یک ملت، از همه چیز واجب‌تر است. اگر امنیت ملی نباشد هیچ دولتی نمی‌تواند کار کند؛ برای سازندگی، هیچ سنگی روی سنگ گذاشته نخواهد شد. وقتی که هر جرم و مرج و نامنی باشد، هیچ مشکلی از مشکلات مملکت حل نخواهد شد؛ نه اقتصاد مردم، نه فرهنگ مردم، نه مسائل اجتماعی مردم، نه مسائل سیاسی مردم. وقتی امنیت

گرفته است. امنیت ملی برای یک ملت، از همه چیز واجب‌تر است. اگر امنیت ملی نباشد هیچ دولتی نمی‌تواند کار کند؛ برای سازندگی، هیچ سنگی روی سنگ گذاشته نخواهد شد. وقتی که هر جرم و مرج و نامنی باشد، هیچ مشکلی از مشکلات مملکت حل نخواهد شد؛ نه اقتصاد مردم، نه فرهنگ مردم، نه مسائل اجتماعی مردم، نه مسائل سیاسی مردم. وقتی امنیت

نمود، همه اینها از بین خواهد رفت. دشمن این را هدف گرفته است. این را ملت ایران در همه جای کشور باید بفهمد؛ که البته می‌فهمد و می‌داند. «محمدالله ملت هوشیار است.»

به دنبال این‌گونه روشن‌گری‌ها، مردم در ۲۳ تیرماه حمایت قاطع خود از نظام و ایستادگی در برابر اغتشاشگران را اعلام کردند. روزنامه اطلاعات روز ۲۴ تیر، درباره نقش مردم در

خاموش کردن اغتشاشات تیرماه آن سال نوشت: «حضور شکوهمند ملت در صحنه دفاع جدی حمایت قاطع از کیان انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی و اصول و ارزش‌ها که انقلاب ایران بر مبنای آن شکل گرفت و فراگیر شد، امنیت عمومی و آرامش اجتماعی را تأمین و تضمین کرد. آنان که با ویژگی‌های روحی و رفتاری این ملت بزرگ آشنا نیستند این واقعیت را در نمی‌یابند که مردم ایران در کوران پیچیده‌ترین مشکلات اقتصادی و سیاسی و در بحران سخت‌ترین تحولات اجتماعی و فرهنگی... به محض آنکه اساس انقلاب و نظام ولایت و رهبری، استقلال و امنیت، اسلامیت و جمهوریّت و در یک کلام منافع ملی را در محاصره و مخاطره ببینند، فارغ از گروه‌گرایی و قومیت‌ها و دسته‌بندی‌های گوناگون مستقیماً وارد صحنه می‌شوند و اقتدار دینی و ملی را آشکارا در معرض و منظر قرار می‌دهند.»

روزنامه کیهان نیز تیتتر اصلی خود را به خروش میلیونی تجدیدبیین کنندگان با نظام و راهپیمایی بی‌سابقه مردم در ۲۳ تیر اختصاص داد و نوشت: «ملت با حضور میلیونی به مقتدای خویش اطمینان داد که برخلاف برخی خواص فرصت‌طلب یا فریب‌خورده، کانون دشمن را در خارج و داخل مرزها می‌شناسد و مصمم به حرکت مجاهدت‌آمیز در راستای این شناخت است... مردم با حضور دیروز خویش از عادت غلط برخی جریان‌ات سیاسی در جوسازی، جنجال، فشار به مجریان قانون و نهایتاً باج‌ستاندن از نظام برای رفتارهای لالابالی و گستاخانه خود ابراز انزجار کردند.»

بدین ترتیب حضور میلیونی مردم در روز ۲۳ تیر، بار دیگر دشمنان نظام را ناکام گذاشت.



عکسی که در ۱۸ تیر ۷۸ مورد سوءاستفاده رسانه‌های خارجی قرار گرفت

فعالیت سیاسی هستند خارج از دانشگاه وارد احزاب سیاسی شوند و فعالیت کنند.»

این استاد دانشگاه تهران با تأکید بر اینکه دانشگاه اولین نیازش آرامش است، تصریح می‌کند: «تا بتواند به امراساسی خود که آموزش است بپردازد. اگر قرار باشد فعالیت‌های سیاسی

احزاب به داخل دانشگاه کشیده شود، دانشگاه‌ها به آشوب کشیده می‌شوند. از آنجایی که عمر دانشجویی بسیار کوتاه است، یک جریان مستقل دانشجویی هم نمی‌شود در کل دانشگاه‌ها یا بگیرد و این است که از بسیاری از موارد دانشجویان متأسفانه مورد سوءاستفاده قرار می‌گیرند.»

برگی از واقعیت ۱۸ تیر ۷۸

سرقت و جعل سند محرمانه وزارت اطلاعات



روزنامه سلام، ۱۵ تیر ۷۸

شروع این جنگ روانی و تبلیغاتی علیه یک طرح پدیده‌ای که نظیر دودراز ذهن بود که حکایت از نقشه‌ها و برنامه‌هایی برای راه‌اندازی آشوب و طرح مسائل دیگری می‌کرد؛ اما در این میان مشاکرتی‌ها که نمی‌توانستند پایان عمر خود را بسوزانند، دست به بازی خطرناکی می‌زدند. سرقت و جعل سند محرمانه وزارت اطلاعات شاید می‌توانست آخرین حرکت قبل از مات شدن باشد.

پس سعید حجاریان این ریسک سیاسی را از طریق هم‌حزبی‌اش، عباس عبدی، که در روزنامه «سلام» نفوذ قابل توجهی داشت، به انجام می‌رساند.

۱۵ تیرماه ۱۳۷۸، یعنی یک روز قبل از رأی‌گیری مجلس پنجم درباره طرح تغییر قانون مطبوعات، روزنامه «سلام» سندی دارای طبقه‌بندی وزارت اطلاعات را منتشر می‌کند و با تیتتری درشت در صفحه اول می‌نویسد: «سعید اسلامی پیشنهاد اصلاح قانون مطبوعات را داده است.»

عباس عبدی، عضو ارشد شورای سردبیری روزنامه «سلام» که از چهره‌های شاخص حزب مشارکت محسوب می‌شد، در خصوص منبع کسب خبر تیتتر اول روزنامه سلام در ۱۵/۴/۱۳۷۸، مبنی بر اینکه سعید امامی پیشنهاد اصلاح قانون

تاریخ شفاهی

روایت علی‌اکبر ناطق‌نوری

از ۱۸ تیر ۷۸

گروه تاریخ حجت‌الاسلام علی‌اکبر ناطق‌نوری از جمله شخصیت‌هایی است که به گفته خودش وقایع ۱۸ تیر ۷۸ و ماجرای کوی دانشگاه را با حساسیت خاصی پیگیری می‌کرد. او جلسه سران سه قوه، فرماندهان نظامی سپاه، وزیر اطلاعات، وزیر کشور و دبیر شورای عالی امنیت ملی را که در حضور رهبر معظم انقلاب تشکیل شده بود این‌گونه روایت می‌کند: «مقام معظم رهبری از وزیر کشور سوال کردند (نزدیک غروب بود) «اوضاع چه خبر است؟» گفت که «حاج آقا تظاهرات و ناآرامی‌ها را جمع کردند و بر همه چیز مسلط هستیم.» من چون خودم از بعدازظهر قضایا را تعقیب می‌کردم، خیلی عصبانی بودم، بین حرف پریدم و با تندبی گفتم: «آقا ایشان گزارش بی‌ربطی می‌دهند. این طوری نیست. همین الان در میدان بخارایی، سپاه درگیری دارد، اینها را آقای صفوی بفرمایند.» آقای رحیم صفوی گفت: «درست است.» جالب‌تر از همه اینکه خود آقا فرمودند: «تنها در میدان بخارایی نیست، شهرری الان آشوب است.» یعنی خود آقا از همه ما پیش‌تر، خبر داشتند.

من همان‌جا گفتم که «آقا، بنده اعتقاد دارم نهضت آزادی و این نیروها در پشت پرده این جریان هستند و اگر ما بخواهیم این آشوب و شورش را بخوابانیم به نظر من باید سران اینها را دستگیر کرده، عده‌ای که در صحنه آشوب کردند را هم به سرعت محاکمه کنیم. حتی اگر لازم باشد - دیدیم که اینها به هر حال بحران ایجاد کردند و قصد براندازی دارند- آنها را به سینه دیوار بگذاریم. اگر قصد براندازی نظام را دارند و با اسلام محارب هستند، با آنها برخورد بشود.»

بعضی از مسئولان خیلی‌جا خوردند و گفتند: این نوع حرف زدن جلوی آقا؟! اما من ریشه اغتشاش را در نهضت آزادی می‌دانم، اینها دنبال براندازی هستند و در کشور بحران ایجاد می‌کنند و بالاخره باید با آنها برخورد کرد، حکومت تعارف ندارد. من در ماجرای ۱۸ تیر ۷۸، قائل بودم که باید سران نهضت آزادی دستگیر، محاکمه و با آنها برخورد قاطع شود؛ اما رئیس دولت اصلاحات این اعتقاد را نداشت.

بحث این‌گونه بود که روزنامه سلام از دیدگاه قوه قضائیه تخلفی کرده است، سوال‌ها و ابهامات هم همین‌جا است؛ بالاخره باید از این آقایان اصلاح‌طلب و قانونگرا سوال کرد که مگر شما نمی‌گویید که باید قانونی عمل کرد، مگر شما نمی‌گویید که کسی در کار دیگری دخالت نکند؟ قوه قضائیه به یک جمع‌بندی رسیده و دارد عمل می‌کند، قوه قضائیه هم هر کاری را که دلش بخواهد نمی‌تواند انجام دهد، اما سلسله‌مراتب داریم، اگر قائل هستید که قاضی جناحی عمل کرده و تخلف کرده، می‌توان به دادگاه انتظامی قضات شکایت کرد. اگر آنجا هم جناحی است، به رئیس قوه قضائیه و پس از آن به رهبری - که او را نصب کرده - می‌توان شکایت کرد. چرا در این جریان سلسله‌مراتب مراعات نشد، چرا وقتی جلوی آن روزنامه گرفته شد، عده‌ای مردم را تحریک کردند، مقاله و سرمقاله نوشتند، دانشگاه رفتند، سخنرانی کردند و متحن شدند؟ اینها و واقعاً از ابهامات است.»

روایت

بازگشت امنیت مردم پس از اغتشاش ۱۸ تیر ۷۸

تأمین امنیت بدون تلفات



سردار رحیم صفوی، فرمانده وقت سپاه پاسداران

گروه تاریخ عملکرد دستگاه‌های انتظامی و نظامی کشور در کوران اغتشاشات ۱۸ تیر ۷۸ از نقاط عطف وقایع آن روزهاست، چرا که بدون تلفات انسانی غائله‌ای پایان یافت که تصور می‌رفت باید تلفات انسانی زیادی را ثبت کند. سردار رحیم صفوی، فرمانده وقت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی درباره چگونگی ورود سپاه و بسیج برای تأمین امنیت مردم در وقایع ۱۸ تیر ۷۸ می‌گوید: «تقریباً ۵ یا ۶ روز بود که از فتنه ۱۸ تیر می‌گذشت و ما در دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی که دکتر حسن روحانی دبیری آن را برعهده داشت اظهار داشتیم که نیروی انتظامی دیگر خسته شده و نمی‌تواند ادامه دهد، چون ۵، ۶ روز است که آنها تهران را به آتش کشیده‌اند و باید دیگر سپاه پاسداران و بسیج وارد عرصه شوند که وزیر کشور وقت مخالفت می‌کرد. این در صورتی بود که امنیت تهران برعهده سپاه پاسداران است و حتی گفت‌وگوی تندی هم بین اینجانب و وزیر کشور صورت گرفت که در نهایت با مصوبه حضرت آقا سپاه و بسیج وارد عرصه شد و بدون تیراندازی و تلفات انسانی ظرف چند ساعت ماجرا را تمام کرد.»

لازم به توضیح است، قبل از جلسه‌ای که سردار رحیم صفوی آن را روایت می‌کند، بارها موضوع ورود سپاه و بسیج برای تأمین امنیت مردم مطرح می‌شود. در این جلسات حجت‌الاسلام حسن روحانی، دبیر وقت شورای عالی امنیت ملی به فرانسه سفر کرده بود و اداره جلسات با رئیس دولت اصلاحات صورت می‌گرفت و رئیس دولت اصلاحات با واگذاری تأمین امنیت مردم تهران به سپاه و بسیج مخالفت می‌کند؛ اما حجت‌الاسلام روحانی وقتی از سفر فرانسه برمی‌گردد در جلسه‌ای که تشکیل می‌دهد با اعطای مجوز به سپاه و بسیج موافقت می‌کند.